उत्तरंतयोर्नामाप्यमंगलमितिमत्वापरोक्षेणनिर्दिशति तेउभेअधिदैवंविद्युदशनी अध्यात्मंदुःखमृत्यू विद्युदर्चिरशनिरंगाराइतिपंचाग्निविद्यायांतयोर्भेदेनव्यपदेशात् क्रमादाकाशेनदेहेनचरथेनवडवेइवनि
त्यसंयुक्तेश्येनपातेचतेतवगृहेमास्मस्यातांराजन् तवशात्रवाणामपिगृहेमास्मस्यातामित्यत्यंतामंगलत्वंतयोर्दर्शितं वातसारथिर्मेघोमनश्च आगंताआकाशाद्दृष्ट्यर्थंसुषुप्त्याख्यात्कारणात्कर्मफलभोगार्थंउदेष्य
न्तेउभेपूर्वोक्तेविद्युदशनीदुःखमृत्यूचगर्भेधत्तइत्येकमुत्तरं तेचतमेववातसारथिंवैद्युतमग्निमनश्चसुषुवतुरित्यपरं यथाधूमज्योतिरादिसन्निपातरूपत्वादग्निरूपोमेघोग्निमेवविद्युदादिद्वारासूते एवंमनःप्रभवौ
दुःखमृत्यूस्ववासनारूपेणमनसःकारणेभवतः तथाचबीजांकुरवन्मनसःदुःखादेश्चहेतुहेतुमद्भावान्मनसोलयोदुःखाभावार्थमभ्यसनीयइत्यर्थः एतेनअश्वापिनद्धंमधुपर्यपश्यन्मत्स्यंनदीनउदनिक्षियंतमितिमं
त्रवर्णउपबृंहितः अश्वाअशनवताजलंशोषयतामेघेनविषयान्भुंजानेनमनसावामधुसलिलंतद्वदेकरसंब्रह्मवापिनद्धमाच्छादितं मनसोदुःखहेतुत्वंदृष्टांतमुखेनाह मत्स्यमिति नेत्युपमार्थोनिपातः दीनेल्पेउद
निउदकेक्षियंतंनिवसंतंमत्स्यंनमीनमिवाकुलमित्यर्थः क्षियंतमित्यस्यैववाक्लिश्यमानमित्यर्थः तन्मेघोदुःखमृत्यूतडिदशनिसमेश्येनवच्छीघ्रपातेनित्योद्धद्धेरथेश्वेइवकरणसुराधीश्वरःप्राज्ञखोत्थः स्वेगर्भेध
त्तएनंसुषुवतुरितरेवासनातंतुजन्यांचेतःशाटींनिरुंध्यादसुपवनवशांविश्वचित्रांमुमुक्षुः ॥२७॥ स्वमङितिस्वपितृषोर्नजिङितिजकारांतस्यस्वमजूशब्दस्यस्वमावस्थावद्वाचित्वं सुषुप्त्यवस्थांप्राप्तंकिंननिमिष

अष्टावक्रउवाच मास्मतेतेगृहेराजन्शात्रवाणामपिध्रुवं ॥ वातसारथिरागंतागर्भंसुषुवतुश्चतं ॥ २७॥
राजोवाच किंस्वित्स्वप्नङ्ननिमिषतिकिंस्विज्जातंनचोपति॥ कस्यस्विद्धृदयंनास्तिकिंस्विद्वेगेनवर्धते॥ २८॥
अष्टावक्रउवाच मत्स्यःसुप्तोननिमिषत्यंडंजातंनचोपति ॥ अश्मनोहृदयंनास्तिनदीवेगेनवर्धते॥ २९॥

तिलुप्तदृङ्ननभवतीतिप्रश्नार्थः ॥२८॥ तद्यथामहान्मत्स्यउभेकूलेअनुसंचरतीत्यादिश्रुत्यामत्स्योपमितश्चिद्रूपःपुरुषोजाग्रत्स्वप्नयोरिहपरलोकयोश्चसंचरणेनश्रांतःमत्स्यइवकूलद्वयसंचारेणसुप्तिप्रलययोःका
र्यकारणसंघातस्यनिखिलप्राणनादिशक्त्युपरमेऽनुपरतदृक्शक्तिरेकएवास्ते नहिद्रष्टुर्दृष्टेर्विपरिलोपोविद्यतेविनाशित्वादितिश्रुतेः तदुपरमाभ्युपगमेकृतहानादिदोषप्राप्तिःसुखमहमेतावंतंकालमस्वाप्समितिप
रामर्शानुपपत्तिश्चअस्यअविनाशित्वादजातत्वं यत्तुजातमंडंब्रह्मांडंभूतभौतिकात्मकंतत्नचोपतिचुपमंदायांगतौ नचेष्टतेकिंत्वयमेवतच्चेष्टयतेइत्यर्थः अश्मनोऽशरीरस्यहृदयंशोकायतनंनास्ति श्मशरीरमि
तियास्कःअशरीरंवावसंतंनप्रियाप्रियेस्पृशतः तीर्णोहितदासर्वान्शोकान्हृदयस्यभवतीतिश्रुत्योस्तद्दृष्टेर्देहाद्यसंगेयोगीनिर्मनस्कोजीवन्मुक्तोभवतीत्यर्थः नदीचित्तनदीयोगिनोव्युत्थितस्यवेगेनसद्यःकृत्स्नप्र
पंचरूपेणवर्धते योगिदृष्ट्यास्वाप्नवद्व्यावहारिकोपिप्रपंचोदृष्टिसमसमयोत्पत्तिकइत्यर्थः एवंदृगलोपोदृश्यस्यजाड्यंदेहासंगिनोमुक्तिःसंसारस्यमनोमात्रत्वंचात्रदर्शितं पुंमीनोनिर्निमेषःस्वपितिभवनदीचार
खिन्नःस्वरूपेजातंब्रह्मांडपिंडंजडमपिजवतेयेनलोहाश्मनीत्या यस्याकायस्यनास्तिकचिदपिहृदयंशोकनीडंसमाधौयत्स्थामायानदीयंद्रुतमहमिदमाद्यात्मनोदेतिसोस्मि ॥ २९ ॥

Digitized by Google